

Negeer de deskundologen. De bal ligt nu bij het muziekonderwijs

- [print pagina](#)

Door Evert Bisschop Boele • 13 mei 2015

Negeer de lobby's en belangengroepen rond het muziekonderwijs op de basisschool maar eens een tijdje, adviseert Evert Bisschop Boele. De sector zelf is nu aan zet om tot verbetering te komen. Maar wie zijn de zegslieden? 'Het is een beetje als een cycloon: aan de randen een hoop lawaai en geweld, maar in de kern is het angstig stil.'

De Nederlandse symfonieorkesten hebben gesproken. In een mooi stuk, 'Orkesten van nu, van waarde voor de toekomst', hebben ze samen opgeschreven wat ze zijn, wat ze willen zijn, waar ze voor staan.

Ze hebben ook gesproken over het Nederlandse muziekonderwijs. Wat ze zeggen is niet mals. 'Muziekeducatie maakt in Nederland geen onderdeel meer uit van het onderwijscurriculum', schrijven ze. 'Samen met demografische ontwikkelingen hebben jarenlange bezuinigingen op muziekonderwijs en het ontbreken van vakleerkrachten op school ertoe geleid dat er nu generaties opgroeien die geen idee hebben van de waarde van klassieke muziek of actieve muziekbeoefening. In de concertzaal is inmiddels het effect van deze decennialange afbouw van muziek- en cultuuronderwijs merkbaar in de afnemende instroom van jong publiek.'

Ten hemel schreiende vaagheid

Dat is, hoewel vooralsnog 'fact-free', in ieder geval klare taal. 'Geen onderdeel' is misschien wat sterk, maar wie een beetje historisch besef heeft kan niet anders dan beamen dat de situatie van het muziekonderwijs op de basisschool een groot probleem is. Niet overal, maar grosso modo is het beeld niet positief.

Muziek op de basisschool is onderdeel geworden van een amorf leergebied kunstzinnige en culturele vorming, met kerndoelen van een ten hemel schreiende vaagheid. En inmiddels is het muziekonderwijs op de PABO zo in de verdrukking gekomen dat volgens recent onderzoek nog zo'n tien procent van de groepsleerkrachten zichzelf bekwaam acht muziekonderwijs te geven. De methodeschrijvers voor het voortgezet onderwijs weten dat en beginnen dus braaf bij niveau nul in de brugklas.

Tegen elkaar opbiedende deskundologen

Maar een probleem signaleren is iets anders dan een oplossing formuleren. Dat blijkt ook wel weer uit de orkestrale visie. Dat heeft te maken met de manier waarop ze het probleem stellen. Het ontbreken van muziekonderwijs op de basisschool is voor de orkesten blijkbaar vooral een probleem omdat de orkesten van de basisschool verwachten dat daar hun toekomstige publiek wordt opgeleid. Dat lijkt me een wat erg particuliere opvatting van het belang van muziekonderwijs in de basisschool. Het mag natuurlijk - de orkesten strijden voor zichzelf, en

geef ze eens ongelijk - maar er zijn nog zoveel andere belanghebbenden die muziekonderwijs wel voor hún doeleinden zouden willen gebruiken.

Blaasorkesten en jazzmuzikanten

Ik overzie niet alles in het veld, maar in ieder geval willen de blaasorkesten muziekonderwijs in de basisschool om leerlingen te bewegen lid te worden van de plaatselijke fanfare; Jet Bussemaker wil het omdat muziekonderwijs de creativiteit zo bevordert (?); op allerlei plekken zijn jazzmuzikanten bezig jazz in de basisschool te brengen zodat de jazz serieus genomen wordt; muziekscholen willen hun instrumentale docenten met leegstand graag in de klas aan het werk hebben zodat ze kunnen blijven bestaan; de componisten willen dat er weer gecomponeerd wordt in de klas zodat de leerling waardering krijgt voor deze zo ondergewaardeerde beroepsgroep; en het zal niet lang duren of TV Oranje heeft een lespakket ontwikkeld dat het Nederlandse lied in het onderwijs zal propageren (een initiatief waar ik me overigens van harte achter zal scharen).

Krokodillentranen

Ondertussen zitten de basisscholen met de handen in het haar. Ze willen graag goed muziekonderwijs geven, is mijn ervaring. Maar ze denken te vaak dat ze het niet zelf kunnen of er de tijd niet voor hebben (taal en rekenen en ‘opbrengstgericht onderwijs’, weet u wel?) en dat ze het dus welhaast móeten uitbesteden. Geld voor een vakleerkracht is er meestal niet - en dat zal er de komende decennia ook niet komen, voorspel ik u – en dus leveren ze hun muziekonderwijs met enige graagte uit aan iedereieder die het wel voor hen wil doen.

Het gevolg: een lappendeken van initiatieven en oplossingen, elk met hun eigen specialisten en deskundigen die fors tegen elkaar opbieden en tegelijkertijd krokodillentranen huilen over de ontbrekende ‘doorlopende leerlijn kunsteducatie’. Een doldraaiende markt, gesanctioneerd van overheidswege door de Cultuureducatie-met-Kwaliteit-moloch.

Vraag het aan de buurman

En het is een markt zonder kern. Wat ik zo graag zou willen: terug naar die kern. Zodat de mensen die het muziekonderwijs in de basisscholen moeten doen – de groepsleerkrachten, de vakspecialisten, de vakleerkrachten - zélf aan de bal komen. Dat zij zich afvragen waarom muziek in het leven van alledag voor ongeveer iedereen zo evident belangrijk is (vraag maar na bij de buurman!), en welke bijdrage de basisschool aan de toekomstige muzikale levens van hun leerlingen kan leveren. Dat zij, na enig nadenken, zélf, op basis van hun specifieke expertise, zouden formuleren waarom muziekonderwijs op de basisschool ook alweer zo belangrijk is, en dat zij zélf zouden formuleren wat er daarom in de klas, op de PABO en in conservatoria moet gebeuren. En dat we dat vervolgens, met zijn allen, gewoon gingen doen. In de klas, van dag tot dag en week tot week. Zorgen voor de humuslaag, waar dan op termijn de belanghebbenden buiten de klas bij aan kunnen sluiten.

Sector zelf moet zich laten horen

Daarbij zouden ze eerst de lobby's en belangengroepen maar eens een tijdje moeten negeren. Eerst maar een antwoord op algemene muzikaal-pedagogische vragen. Daarna kun je je

natuurlijk afvragen wat je daarbij van de buitenwereld nodig hebt. Maar omdat die buitenwereld zich naar mijn smaak momenteel vooral manifesteert als een wirwar van belangengroepen zou het wel sjiek zijn als de sector ‘muziek op de basisschool’ eerst zelf maar eens van zich liet horen.

Ik denk graag mee. En ik ben benieuwd met wie ik dan ga meedenken. Want op dit moment weet ik eigenlijk niet zo goed wie de zegslieden, opinion leaders en smaakmakers van ‘muziek op de basisschool’ zijn. Dat kan mijn onkunde zijn. Maar het kan er ook een teken van zijn dat we een vak dat potentieel zo belangrijk is hebben uitgeleverd aan de groep belanghebbenden om dat vak heen. Een beetje als een cycloon: aan de randen een hoop lawaai en geweld, maar in de kern is het angstig stil.

En u weet hoe een landschap er uit ziet als de cycloon voorbij is getrokken.

Evert Bisschop Boele is lector ‘New Audiences’ aan het lectoraat Lifelong Learning in Music van Kenniscentrum Kunst & Samenleving/Prins Claus Conservatorium, Hanzehogeschool Groningen.

www.lifelonglearninginmusic.org

www.evertsworldofmusic.blogspot.com